

De Kleine Pal (Pal piccolo)

Plöckenpass - Freikofel Sattel - Kleine Pal (Freilichtmuseum) - Freikofel Sattel - Plöckenhaus - Plöckenpass

6.5 uur, 10 Km en 700 hoogtemeters

(Optie via Steig terug 5.5 uur, 8 Km en 700 hoogtemeters)

(Heen-terug zelfde route 5 uur, 8.5 Km en 580 hoogtemeters)

Het openluchtmuseum op de Kleine Pal, Pal Piccolo in het Italiaans, is een heel bijzondere bestemming. Het museum is gratis te bezoeken maar je moet er wel een paar uurtjes voor willen lopen via een schitterende wandelroute om er te komen. De route gaat uitsluitend over smalle bergpaden met soms steile afgronden. De paden zijn echter voldoende breed om het voor de doorsnee toerist haalbaar te laten zijn.

Voor de terugweg hebben we drie opties. Een eenvoudige via dezelfde route als de heenweg, een middelzware met een pittige afdaling en extra kilometers, en een zeer zware maar kortere route via de Landsturmweg. Een Steig. Afhankelijk van de ervaring kan dus ieder voor zich uitmaken welke uitdaging je aan wilt gaan.

De looptijden zijn zeer ruim bemeten, want er moet natuurlijk voldoende tijd zijn om daar boven in het museum op die top van alles te kunnen bekijken.

In Nederland hebben we veel aandacht voor WO II en herdenken deze oorlog jaarlijks. Hier gaat de aandacht vooral naar WO I waarin Italië en Oostenrijk hier hoog boven de Plöckenpass tegenover elkaar stonden.

De Kleine Pal was een strategische plek om deze Pass over de bergen te verdedigen en is omgebouwd tot gatenkaas om er een degelijke vesting van te maken.

De deels gerestaureerde restanten van dit verdedigingsbolwerk is wat we vandaag daar boven gaan bekijken; Het 'Freilichtmuseum 1915-1918'.

Wie net als wij gebruik maakt van in Oostenrijk gekochte wandelkaarten van een van de twee gerenommeerde merken, komt hier een beetje bedrogen uit. De route naar de top loopt geheel door Italië en de wandelpaden net over de grens worden bij beide slecht aangegeven. (Wij gebruiken de 1:50.000 versie)

Zo geeft Kompass terecht aan dat de kortste route naar de top een Steig is, weergegeven met een 'ladder-icoon' en krijgen de overige paden een 'rode stippellijn' omdat

het een zware (zwarte) route is. De mooiste route via het hoofdwandelpad 401 krijgt nauwelijks aandacht en is alleen als dun zwart streepjeslijntje te vinden. Teken voor een middelzware onbelangrijke route die nu net het meest wordt belopen. De Steig omlaag wordt terecht als 'rode stippellijn' weergegeven.

F & B duidt alle paden als 'rode stippellijn' en dus zwarte piste aan, maar geeft geen Steig waarschuwing bij de kortste route omhoog. De Steig omlaag staat op deze kaart weer onterecht als doorgetrokken rode lijn wat een eenvoudige wandeling moet betekenen. Dat is het zeer zeker niet!

Beide uitgevers lijken daar net over de grens toch een beetje te moeten gokken. Uitkijken dus!

De Plöckenpass, die het Gailtal van Kärnten verbindt met Italië, is waar we met de wandeling gaan starten. Vanuit Kötschach-Mauthen wordt deze Pass goed aangegeven. Op 1215m hoogte komen we langs het Plöckenhaus om daarna via een laatste tunnel bij de grensovergang uit te komen.

Wie de langere route kiest of de optie 'terug via de Steig', zou ook bij het Plöckenhaus al kunnen parkeren en van daar eerst de route naar de grensovergang kunnen lopen. Het Plöckenhaus is een mooi alternatief als eindpunt van de tocht met het mooie ruime terras in de schaduw.

Boven op de Pass rijden we onder de overkapping van de oude douanepost door en parkeren dan links op de ruime ommuurde parkeerplaats. Links in de betonnen muur zit een onderbreking waar we een smal paadje omhoog zien lopen. Dat wordt het begin van de wandelroute nadat de rugzakken zijn omgehangen en de wandelschoenen zijn aangetrokken.

We lopen het paadje omhoog waarna het direct haaks rechtsom gaat. Op de hoek staat een bordje dat de Pal Piccolo '2:00 ore' lopen is. Ja, maar via de voor ons ongeschikte Steig. Over de 401 die wij gaan volgen is het voor een doorsnee toerist al snel

2:30 tot aan de top. Deze 401 gaan we blijven volgen tot bijna boven en is naast de nummering herkenbaar aan de rood/wit/rood markeringen.

Het begint met een geleidelijke stijging en al snel zien we ook al de eerste oorlogsherinneringen. Een stukje bunker, oude muren en dan links boven ons een vreemd metalen bouwsel in de steile rotswand. Toegankelijk via een ladder van betonstaal.

Even moeten we nog door een klein stukje met dichte begroeiing, maar dan beginnen gelijk al de mooie uitzichten rechts op de Italiaanse Dolomieten.

Aan de overzijde van het dal zien we een paar schitterende bergtoppen. Al lopend

besluiten we om daar later deze week eens te route uit te gaan zetten, wat uiteindelijk **deze wandeling** is geworden.

Links wordt de verticale rotswand steeds imposanter terwijl het pad steiler en dicht langs de rotswand verder gaat met veel haarspeldbochten.

Steeds volgt er dan weer een vlakker gedeelte zodat het tot hier best een gemoedelijke wandeling is.

Na een klein steil stukje recht op de wand af komen we op een breder pad en moeten we voor de rotswand scherp rechtsaf buigen. Er loopt ook een vaag paadje naar links, maar dat loopt verderop dood.

Op dit vlakke gedeelte liggen een paar mooie rechthoekige stenen, ideaal om als bankje voor de middagpauze te gebruiken. We hebben ons vanmorgen een beetje verslapen zodat we pas om half twaalf konden beginnen met lopen en dus ook al snel moeten stoppen om wat te eten.

Links is hier een fraai omhoog stekende rotspunt te zien met links daarvan een huisje of bunker boven op deze berg. De rotswand waar we 'tegenop' liepen is een klimwand, maar vandaag zijn er helaas geen klimmers aanwezig om ons tijdens de lunch te vermaken.

Vanaf nu wordt het af en toe nog smaller en gaat het soms pal aan de steeds hoger wordende verticale rotswand langs. Ook het uitzicht naar rechts neemt nog steeds toe en is soms zelfs 'adembenemend' te noemen, mede door de diepte rechts van het pad waardoor de bergen voor het oog helemaal vrij komen te staan.

We hebben het zwaarte deel van de route nog te goed, dat komt dan in twee delen op ons af. Hier in de vorm van een steile helling waarover het pad zigzag omhoog loopt. Een prachtig stukje wandelpad dat er is afgezet met hoge gestapelde stenen muren.

Daarna weer een vlakker gedeelte tot we weer enkele ruïnes tegenkomen. Bij deze monumenten (Klik foto 4 hieronder) gaat een nauwelijks zichtbaar wandelpad linksaf. Op een vaag bordje wordt de Kleine Pal naar links aangegeven, maar deze moeten we echter vergeten. Dit is een zware Steig naar de top, alleen geschikt om met klimgordel en helm te nemen.

We blijven op de 401 rechtdoor gaan en ronden een bergtopje naar links en komen dan bij het tweede zware gedeelte. We staan er voor een helling tussen twee rotswanden die naar boven toe steeds smaller wordt. Er gaat weer een pad van haarspeldbochten omhoog waarbij de lussen steeds dichter op elkaar komen te liggen bij het naderen van het smallere gedeelte.

Net voor we boven aankomen gaat het rechtsaf langs de wand verder en kunnen we op het weer verder vlak verlopende pad even bijkomen van deze pittige klim.

Nu we hoger komen bestaat de ondergrond steeds vaker uit grotere stenen en rotsblokken, maar met de steile afgronden is het dan gedaan daar we de brede bergrug op gaan.

Nadat we nogmaals een helling opgaan tussen de rotsblokken door, zien we dat we op iets van een nauwere doorgang aflopen. De topjes links en rechts komen naar elkaar toe en vanaf het smalste punt openbaart zich een klein dalletje voor ons uit. Een kleine kom in de bergen omringt door schitterende witte rotswanden en stenen.

Een schitterend mooi stukje natuur waar we ook nog eens worden begroet door een krijsende Murmeltier.

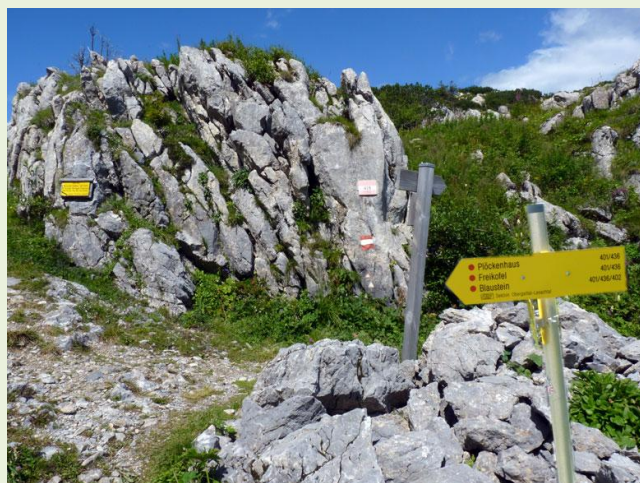
We dalen in de kom af en komen bij een splitsing van paden. Ook hier wordt de Kleine Pal weer linksaf aangegeven en ook hier is het linksaf een pittige Steig. Je moet er onder andere een grinthelling omhoog en gaat dan via tunnels door de berg omhoog naar de top. Zaklantaarn onontbeerlijk.

Wij hebben de Pal Piccolo al vaker via verschillende paden beklommen en afgedaald en laten ook deze Steig graag voor wat het is. We slaan op de splitsing rechtsaf waar de 401 weer duidelijk staat aangegeven en trekken dieper dit wonderschone landschap in. (Hier dus rechtsaf naar Angerbachtal/Soldatenfriedhöfe/Plöckenpass volgen als aangegeven op het gele bordje).

Na enkele meters klimmen we het kleine dal weer uit om dan weer af te dalen in een volgend kommetje. De bergcoulissen, vooral achter ons, wordt met elke stap mooier en even later zien we de hoge toppen aan de overzijde van de Plöckenpass het geheel nog eens omlijsten.

En weer klimmen we het dal uit om nogmaals in een volgende af te dalen. Zo gaat het verder tot we weer omhoog klimmen door een zeer smal stukje en dan de laatste afdaling voor ons zien tot op de Sattel tussen de Kleine Pal en de Freikofel. Daar staan we dan op een splitsing met veel bordjes in allerlei vormen en kleuren.

Op de gele wegwijzer wordt de 436 naar het Plöckenhaus aangegeven, dat is de terugweg voor wandelaars die niet via dezelfde route of via de

Steig teruggaan. Maar zo ver is het nog niet.....

Wij gaan er links aanhoudend richting de Pal en lopen andermaal tussen verschillende overblijfselen van bouwwerken uit het begin van de vorige eeuw door. Restanten van gebouwtjes, bunkers en gestapelde stenen muren. Fout lopen is niet meer mogelijk, vanaf de Sattel gaat het in een ruk door over de bergrug naar de top van de Kleine Pal.

Wel moeten we nog wat hoogtemeters overwinnen, vooral in het laatste kleine stukje tot op het eerste topje. Een straf is dat niet, want het uitzicht op de bergrug is natuurlijk fantastisch nu we naast de Dolomieten ook de Oostenrijkse bergwereld kunnen overzien. En, hoe hoger we komen, de meer restanten we zien van de vele bouwsels die hier ooit onderdak hebben geboden aan de soldaten.

Dan komen we boven op de berg in het eigenlijke Freilichtmuseum waar eerst een lange overdekte loopgraaf opvalt. Voorzien van veel schietgaten.

Tegen de loopgraaf aan liggen een paar balken die als bank kunnen dienen en daar strijken we op neer. Even rusten na de lange klim omhoog en genieten van de omgeving.

We zijn dan nog niet op de hoogste top, maar zien deze wel verderop liggen. Duidelijk gemarkeerd door het hoge groene topkruis.

Vanaf onze zitplaats lijkt de bergtop op een gatenkaas. Overal muren van blokken steen, hutjes, en kazematten. Funderingen van wat ooit gebouwen zijn geweest en natuurlijk slaappleatsen, grotten voor opslag van materialen en ga maar door. De eerste indruk is er een van een compleet dorp voor honderden mensen. En dan te bedenken dat in die tijd alles op de rug naar boven moet zijn gebracht! Daar kun je wel

even stil van worden nadat je zelf net moeizaam die helling hebt beklommen met niet meer dan 5Kg op de rug.

Het wordt tijd om weer overeind te komen en dit alles eens te gaan verkennen. We gaan richting het topkruis want daar ligt het centrum van dit 'bergdorp'. We volgen de rood/wit/rood markeringen door een waar labyrint van gangen en loopgraven, waar de route overal keurig is aangegeven wat ons feilloos tot bij het hoogste topje brengt op 1866m.

De gangen zijn soms erg smal en we ontkomen er ook niet aan dat we door een tunneltje moeten en er via ijzeren ladders omhoog moeten klimmen voor we de top bereiken. Prachtig!

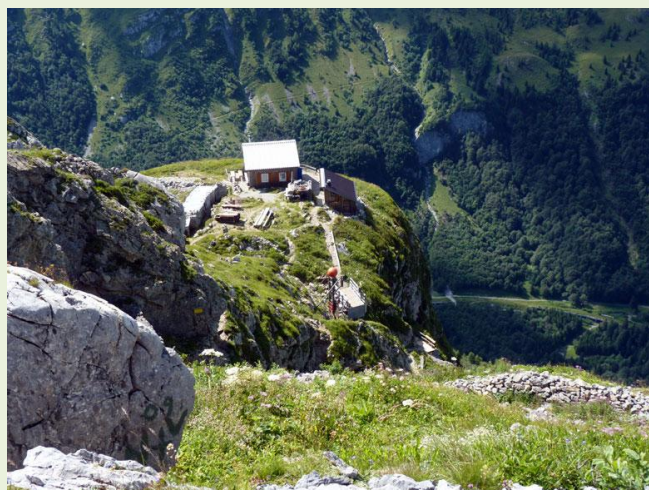
Voor de wandeling is een zaklantaarn niet nodig, maar wie hier eens rustig de enorme hoeveelheden ruimten wil verkennen is het toch handig om er een mee te nemen. Er is zeer veel te zien, alles goed met gele borden gedocumenteerd, zodat je na hierboven wat rond te scharrelen zo maar een uurtje verder bent.

Pas links van het kruis, bij het randje van de Kleine Pal aangekomen, zien we iets lager een Hütte staan. Achter dit huisje gaat het 500 meter loodrecht omlaag! Dat maakt deze top zo geweldig als verdedigingswerk, het uitzicht over de Pass is er enorm. Rechts van de Hütte zien we zelfs het Plöckenhaus met daarachter een vijver duidelijk liggen.

Nu moeten we een keuze maken voor de terugweg. De eenvoudigste wandeling gaat via dezelfde route terug naar de Plöckenpass en hoef ik dus niet meer uit te leggen, de andere twee opties zal ik beide hieronder beschrijven.

1- Terugweg via de Steig 'Landsturmweg' 435:

De kortste maar zwaarste tocht gaat via de Steig rechts van deze Hütte langs omlaag, een zeer steile afdaling van 650 hoogtemeters over erg smalle paadjes met enorme afgronden. (Groen op de routekaart weergegeven). Na de afgelopen regenperiode zijn zelfs sommige stukjes pad weggespoeld zodat we met hulp van de wandelstokken over deze onbrekende stukken pad moeten springen.

Als we aan de afdaling beginnen, eerst het steile paadje omlaag via trappen richting de blokhut, komt een Duits sprekende Italiaan vanaf het huisje op ons af lopen. Hij woont daar boven af en toe en zag ons aan de afdaling via de Steig beginnen. Hij spreekt ons

aan en vraagt of we zeker weten dat we daar willen afdalen. Zelf neemt hij altijd de andere route zo vertelt hij, want deze durft hij zelf niet aan.

Na een gesprekje en nadat hij toegeeft dat hij ondertussen onze wandelschoenen en stokken heeft bekeken, moet hij bekennen dat hij er in ons geval vertrouwen in heeft dat het haalbaar moet zijn. Wel waarschuwt hij nog dat het de afgelopen dagen heeft geregend en lager op de helling, waar weer begroeiing staat, het zeer glad kan zijn. Hij biedt dan nog aan onze waterflessen bij hem aan te vullen, want we zullen nog wel een tijdje onderweg zijn voor we beneden aankomen.

Beste lezer, bewust heb ik dit gesprek aan het verslag toegevoegd. Ervaren wandelaars die deze Steig hebben gedaan zullen zeggen, 'het viel best mee', maar laat je niet verrassen en denk er vooral niet te licht over.

In tijd is deze afdaling niet veel sneller dan de langere optie, het afdalen gaat slechts stapje voor stapje. Ook foto's van dit pad heb ik niet, de route vraagt uiterste concentratie zodat de camera bij wijze van uitzondering in de rugzak is opgeborgen.

De route is echter eenvoudig te volgen, de markeringen zijn duidelijk en er is maar een pad omlaag. Pas aan de voet van de berg komen we op een kruising met een brede bosweg waar we dan recht oversteken, daarna steken we in een zelfde situatie

nogmaals over naar het smalle pad. Daar wordt het ook snel minder steil. Bijna beneden komen we nog een Italiaan tegen. Hij vertelt dat hij op weg naar boven is naar zijn vriend die daar in de Hütte woont. Anders dan zijn kameraad durft hij het pad dus wel aan.

Enmaal op de Alm aangekomen wordt het Plöckenhaus goed aangegeven en volgen we deze aanwijzingen over de Alpenweide naar een gebouw wat, eenmaal de hoek omgekomen, een Seilbach station blijkt te zijn.

Daarna is het nog een kort stukje via de Alm tot we vanaf een heuveltop het Plöckenhaus onder ons zien liggen en het terras er al zeer aantrekkelijk uit ziet.

2 - Terugweg via de 436 over de Kamelrücken en door het Angerbachtal:

Via het Angerbachtal naar het Plöckenhaus is een langere maar eenvoudiger route. Vanaf de Kleine Pal gaan we eerst terug naar de Freikofel Sattel, en pakken daar de bordjes op van wandelpad 436 naar het Plöckenhaus die we eerder al hebben gezien op de splitsing.

Ook via deze route volgt er een stevige afdaling, maar over slechts 200 hoogtemeters en veel minder steil of eng dan via de Steig. Het paadje komt uit op een brede bosweg die we dan linksaf verder omlaag volgen tot aan het Plöckenhaus.

(Wie nog niet moe is kan hier nog even naar rechts gaan en het dan het smalle paadje links enkele meters inlopen om bij het 'Ehrenmal' voor de gevallenen te gaan kijken).

De overige hoogtemeters worden heel geleidelijk omlaag afgelegd. Deze brede onverharde weg voert nog langs een van de vele Soldatenfriedhöfe die er aan Oostenrijkse zijde langs de berghelling verspreid te vinden zijn. De weg maakt dan ook deel uit van de [Heldenfriedhofe rondwandeling](#) die we eerder al eens hebben beschreven.

Bij een splitsing komt er van rechts dan een brede weg bij vanuit het Angerbachtal en steken we de Angerbach over om verder langs de oever van de Grünsee de laatste meters tot aan het Plöckenhaus af te leggen.

Het vervolg vanaf het Plöckenhaus:

We deden deze keer de Steig en komen tamelijk vermoeid bij het terras aan. Vooral ook ons hondje Reni laat duidelijk merken dat ze het wel gezien heeft voor vandaag. We besluiten hier dan ook op te splitsen. Janny en Ingrid blijven er met Reni op het terras en bestellen al vast een drankje voor de anderen die de wagen van de Pass op gaan halen.

Vanaf het terras gaan we linksaf langs de brede straatweg tot we net voor de lange tunnel aankomen. Hier kunnen we linksaf het sintelpad op dat bovenlangs de tunnel via wandelroute 434-1 terug gaat naar de parkeerplaats boven bij de grenspost. De route is met rood/wit gemarkeerd en gemakkelijk te volgen, alleen bij de eerste en tweede splitsing moeten we opletten het smalle pad omhoog te vinden niet per abuis de brede weg rechtdoor te kiezen wat wij al eens deden.

Deze keer besluiten we echter voor een andere en snellere optie. We lopen gewoon recht de tunnel in waar links een prima voetpad loopt. Zo kunnen we in een stevig tempo de laatste anderhalve kilometer en 140 hoogtemeters in slechts vijftien minuten afleggen. Er staat immers een drankje op het terras in de schaduw op ons te wachten....

De routes zijn zo nauwkeurig mogelijk opgetekend. Ik ben niet verantwoordelijk voor wijzigingen ter plaatse en/of (type-)fouten in de omschrijvingen. NEM ALTIJD EEN GOEDE WANDELKAART MEE! [En mail ons](#) als je onjuistheden tegenkomt.

© 2006 - 2011 superfamilie.nl | Het is toegestaan deze PDF routebeschrijving af te drukken of te downloaden naar een locale harde schijf voor enkel persoonlijk en non-commercieel gebruik. | Voor meer informatie zie: [Auteursrecht & Disclaimer](#) |